

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

13. april 2023

Kommissionens og EU's Udenrigsrepræsentants fælles meddelelse om 'EU-rumstrategi for sikkerhed og forsvar', JOIN (2023) 9 final

Nyt notat.

Oversendes tillige til Folketingets Forsvarsudvalg.

1. Resumé

Europa-Kommissionen (Kommissionen) og EU's Udenrigsrepræsentant offentliggjorde den 10. marts 2023 en fælles meddelelse 'EU-rumstrategi for sikkerhed og forsvar' (JOIN (2023) 9 final). Meddelelsen er alene udarbejdet af Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant, og medlemsstaterne har således ikke været involveret i udarbejdelsen af rumstrategien.

Rumstrategien er en udløber af EU's Strategiske Kompas af marts 2022, hvoraf det fremgik, at der er et behov for at supplere den nuværende rumstrategi og styrke Unionens sikkerheds- og forsvarsdimensioner i rummet med en ny EU-rumstrategi for sikkerhed og forsvar.

Formålet med rumstrategien er at opbygge en fælles forståelse af trusler fra rummet, udvikle passende modsvar og kapabiliteter med henblik på at kunne reagere bedre og hurtigere i krisesituationer samt at styrke modstandsdygtigheden af rumaktiver og -systemer.

Rumstrategien er inddelt i fem kapitler: 1) trusselsbilledet i rummet, 2) styrkelse af modstandsdygtigheden og beskyttelsen af rumsystemer og -tjenester i EU, 3) reaktion på trusler fra rummet, 4) øget brug af rummet til sikkerhed og forsvar og 5) partnerskaber for ansvarlig adfærd i det ydre rum.

Den nuværende sikkerhedspolitiske situation har medført en øget opmærksomhed om sikkerheds- og forsvarsdimensioner af rummet. Med offentliggørelsen af rumstrategien sætter EU for alvor fokus herpå.

Meddelelsen har ikke umiddelbart konsekvenser af økonomisk og lovgivningsmæssig karakter for Danmark. I det omfang meddelelsens tiltag ud-

møntes i konkrete forslag, vil det skulle vurderes, om det vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet.

Regeringen er foreløbigt positivt indstillet over for de foreslåede initiativer, idet der lægges op til en styrkelse af EU's adgang til sikker brug af rummet fremover samt øget modstandsdygtighed og beskyttelse af EU's rumsystemer og -tjenester. Regeringen ser frem til opfølgende drøftelser om mulig implementering af de enkelte initiativer i Rådet.

2. Baggrund

Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant offentliggjorde den 10. marts 2023 en fælles meddelelse 'EU-rumstrategi for sikkerhed og forsvar' (JOIN (2023) 9 final). Meddelelsen blev oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 20. marts 2023. Rumstrategien er alene udarbejdet af Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant, og medlemsstaterne har således ikke været involveret i udarbejdelsen af rumstrategien.

Rumstrategien er en udløber af EU's Strategiske Kompas af marts 2022, hvoraf det fremgik, at der er et behov for at supplere den nuværende rumstrategi og styrke Unionens sikkerheds- og forsvarsdimensioner i rummet med en ny EU-rumstrategi for sikkerhed og forsvar.

Moderne samfund er både på det civile og militære område dybt afhængige af rumbaserede data, produkter og services, der bl.a. anvendes til at kommunikere, navigere og monitorere. Rumbaseret teknologi er ligeledes afgørende for, at det danske Forsvar effektivt kan respondere på krisesituationer og gennemføre militære operationer.

EU er en global rummagt. EU ejer og driver rumaktiver for positionsbestemmelse, navigation og tidsbestemmelse (PNT), jordobservation samt sikker kommunikation (SATCOM), ligesom flere af EU's medlemsstater ejer og driver nationale rumaktiver, der også tjener sikkerheds- og forsvarsformål. Derudover foretager EU's Satellitcenter (EU SatCen) analyser af geospatiale efterretninger til støtte for EU's og medlemsstaternes beslutningstagen og tiltag.

Der opleves i stigende grad strategisk konkurrence i rumdomænet, der kan få implikationer for sikkerheds- og forsvarsområdet. Vores afhængighed af rumsystemer og -tjenester gør os mere sårbare over for strategiske konkurrenters adfærd. Nogle rumnationer er i besiddelse af antisatellit-kapabiliteter, der kan forstyrre eller ødelægge rumsystemer og -tjenester. Et eksempel herpå er Ruslands test af et antisatellit-våben mod en af deres egne satellitter tilbage i november 2021.

Rummets vitale betydning har således skabt risiko for konflikt, hvorfor rummet i stadig større grad bliver sikkerheds- og forsvarspolitisk relevant. Der er på den baggrund brug for, at EU styrker sin adgang til rummet og opbygger større robusthed i tilfælde af angreb.

Den nuværende sikkerhedspolitiske situation har medført en øget opmærksomhed om sikkerheds- og forsvarsdimensioner af rummet. Med offentliggørelsen af rumstrategien sætter EU for alvor fokus herpå.

3. Formål og indhold

Formålet med rumstrategien er at opbygge en fælles forståelse af trusler fra rummet, udvikle passende modsvar og kapabiliteter med henblik på at kunne reagere bedre og hurtigere i krisesituationer samt at styrke modstandsdygtigheden af rumsystemer og -tjenester.

Rumstrategien er inddelt i fem kapitler, hvis indhold beskrives nærmere nedenfor. Hvert kapitel indeholder en række initiativer og tiltag, som afsnittene tager udgangspunkt i.

3.1 Trusselsbilledet i rummet

Definition af rumområdet

Kommissionen definerer i strategien rumområdet til at inkludere alle elementer, der er relevante for rumsystemers funktion og tilblivelsen af rumbaserede tjenester. Dette kan bl.a. være rumfartøjer, jord- og opsendelsesinfrastruktur, radiofrekvensforbindelser, men også den underliggende rumindustri.

Counterspace og trusler på rumområdet

Strategien skelner på rumområdet mellem trusler og hhv. sikkerhedsrisici forårsaget af ulykker og naturkatastrofer. Trusler skyldes i modsætning til sikkerhedsrisici bevidst fjendtlige aktiviteter, der udføres med det formål at forstyrre, forringe, ødelægge, manipulere, aflytte, opfange data og/eller at nægte adgang til rumsystemer. Disse aktiviteter kan rettes mod rumaktiver, relateret jordbaseret infrastruktur eller dataforbindelserne mellem rumaktiver eller rumaktiver og jordbaseret infrastruktur. Virkningerne heraf kan både have reversibel eller irreversibel karakter.

Til at udføre bevidst fjendtlige aktiviteter i rumområdet kan der anvendes en lang række kapaciteter. Der kan være tale om kinetiske foranstaltninger såsom antisatellit-våben, rumfartøjer, robotvåben eller såkaldt dirigeret energi (f.eks. laservåben), der tages i brug mod rumaktiver eller jordbaseret infrastruktur. Endvidere er ruminfrastrukturen sårbar for angreb i cyberdomænet.

Kommissionen anfører, at der af flere tredjelande udvikles fjendtlige kapaciteter og doktriner med det formål at være i stand til at udføre fjendtlige aktiviteter i det ydre rum, hvad end det er mod rumfartøjer eller jordinfrastruktur. Dog er det ikke nødvendigvis muligt umiddelbart at observere, hvorvidt en rumkapacitet anskaffes eller udvikles til brug for fjendtlige aktiviteter, idet rumteknologi oftest har dobbelt anvendelse. Således nødvendiggøres det, at man udover at observere teknologier og kapaciteter inkluderer adfærd i rummet, på jorden og i cyberdomænet i analyser af trusler på rumområdet.

På vej mod en fælles forståelse af trusler fra rummet

Rumstrategien lægger op til en omfattende analyse af trusler på rumområdet. Den fælles efterretningsanalysekapacitet (SIAC) under EU's Udenrigsrepræsentant vil, sammen med medlemsstaternes militære og civile efterretningstjenester, højne den strategiske forståelse af trusler fra rummet. Hertil kommer, at SIAC årligt vil forberede en klassificeret analyse af trusselsbilledet i det ydre rum.

3.2 Styrkelse af modstandsdygtigheden og beskyttelsen af rumsystemer og -tjenester i EU

En EU-dækkende sikkerhedsramme for beskyttelse af rumsystemer, informationsudveksling og samarbejde om sikkerhedshændelser i rummet

Samfundets afhængighed af rumssystemer og -tjenester medfører et øget behov for at sikre rumaktivers modstandsdygtighed og beskyttelse. Medlemsstaternes niveau af beskyttelse af deres nationalt ejede rumaktiver varierer. Enkelte medlemsstater har således nationale regler for at regulere rumoperationer, hvilket risikerer at føre til divergerende regler på tværs af medlemsstaterne. Det skyldes bl.a., at der ikke er en fælles ramme herfor. På den baggrund overvejer Kommissionen at foreslå en egentlig EU-rumlov. Rumloven vil kunne medvirke til at beskytte nationale sikkerhedsinteresser, udgøre en fælles ramme for at øge modstandsdygtigheden af EU's rumssystemer- og tjenester samt sikre koordination mellem medlemsstaterne.

Sammen med hhv. net- og informationssikkerhedsdirektivet (NIS2-direktivet) og direktivet for kritiske enheders modstandsdygtighed (CER-direktivet) vil en rumlov kunne udgøre den nødvendige regulering for rumsystemer og -tjenesters modstandsdygtighed i EU. Kommissionen vil således tage udgangspunktet i lignende regulering inden for ovennævnte områder, herunder erfaringer med deres anvendelse – for eksempel angående krav til medlemsstaterne om identificering af vigtige rumsystemer og -tjenester.

Derudover vil Kommissionen tilskynde medlemsstaterne til at udveksle oplysninger om trusler rettet mod rumaktiver eller deres forsyningskæde til relevante sikkerhedsoperationscentre (SOC'er). EU's Agentur for Rumprogrammet (EUSPA) skal sikre en konsekvent sikkerhedsovervågning af alle

EU's rumprogrammer og dermed spille en central rolle som monitorerings- og operationscenter for rumsikkerhed i EU. EUSPA vil også kunne bistå nationale operatører i medlemsstaterne.

Da rumtjenester leveres af både offentlige og private operatører, forslår Kommissionen, som supplement til en eventuel EU-rumlov, at etablere et center for informationsudveksling og -analyser (ISAC), der skal samle kommercielle enheder og relevante offentlige enheder med henblik på at facilitere erfaringsudveksling om modstandsdygtighed af rumaktiver.

Styrkelse af teknologisk suverænitæt i EU's rumsektor

Rumstrategien lægger op til, at EU skal styrke sin teknologiske suverænitæt ved at mindske den strategiske afhængighed af tredjelande og øge modstandsdygtigheden i kritiske industrielle værdikæder. Projekter under Horizon Europe og Den Europæiske Forsvarsfond (EDF) vil kunne bidrage til dette arbejde.

Kommissionen, Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA) og Den Europæiske Rumorganisation (ESA)¹ skal koordinere og synkronisere aktiviteter vedrørende kritiske rumteknologier gennem genetablering af en fælles task force. På baggrund af aktiviteterne i den fælles task force vil Kommissionen i samarbejde med medlemsstaterne og industrien vurdere, om der er behov for at etablere nye industrielle alliancer vedrørende teknologier af relevans for rummet og forsvar. Inden medio 2024 vil Kommissionen, i tæt koordination med EDA, komme med forslag til en køreplan for at reducere strategiske afhængigheder af teknologier, der er kritiske for igangværende og fremtidige rumprojekter i EU og EU's rumprogrammer.

Udover øget koordinering og synkronisering af aktiviteter mellem Kommissionen, EDA og ESA, vil Kommissionen ligeledes fremme fælles programmering gennem øget koordination mellem relevante EU-programmer. Det betyder, at Kommissionen på mere systematisk vis vil tænke rumområdet ind i initiativer og lovforslag, der kan have bredere indvirkning (råstofområdet, kvanteteknologi, kunstig intelligens m.v.).

Håndtering af sikkerhedsrisici i rumsektoren i EU

EU's sikkerhed afhænger også af beskyttelse af EU's forsyningskæder. For bedre at kunne vurdere risici, der er forbundet med udenlandske direkte investeringer (FDI) rettet mod kritisk infrastruktur eller kritisk teknologi i rumsektoren, vil Kommissionen sikre, at den har adgang til oplysninger om direkte og indirekte leverandører af varer og tjenesteydelser til EU's rumprogrammer.

¹ ESA er en sammenslutning af europæiske lande inden for rumfart og rumforskning bestående af 22 medlemsstater. Organisationen er således ikke en del af EU, men der er et tæt samarbejde med EU.

Derudover er der behov for regler for offentlige indkøb, der fuldt ud garanterer forsyningssikkerheden. Derfor vil Kommissionen sikre, at EU-konkurrenceregler og internationale handelsinstrumenter fuldt ud kan anvendes til at håndtere nye udfordringer, som EU's rum- og forsvarssektor står over for. Det bør indebære undersøgelse af visse erhvervelser af virksomheder i EU inden for rum- og forsvarssektoren, som kan være muliggjort af ulovlige tilskud fra tredjelande.

Udvikling af kapaciteter for at øge modstandsdygtigheden

Modstandsdygtighed kan f.eks. forbedres gennem selvbeskyttende infrastruktur, alsidige opsendelsessystemer, tjenester til situationskendskab i rummet, servicering i kredsløb og dedikerede cloudløsninger til sikring af rumtjenester.

EU's adgang til rummet er afgørende for modstandsdygtigheden. Både ved genopfyldning af konstellationer, udskiftning af individuelle satellitter eller udrulning af fremtidige konstellationer.

Det er nødvendigt at stimulere udviklingen af opsendelsessystemer i EU, herunder mikroløfteraketter og genanvendelige løfteraketter, sammen med agil fremstilling. Kommissionen vil tilskynde til udvikling af standardiserede grænseflader mellem satellitter og opsendelsessystemer for at sikre fremtidige satellitters interoperabilitet.

3.3 Reaktion på trusler fra rummet

Grundet en stigning i trusler fra rummet er der behov for at forbedre kapaciteten til at opdage, karakterisere og tilskrive trusler i rummet med henblik på at kunne reagere hurtigt, proportionelt og sammenhængende både nationalt og i EU.

Opdagelse og karakterisering af trusler fra rummet

For at EU kan reagere på trusler fra rummet kræves adgang til rettidige og nøjagtige oplysninger, som kan danne grundlag for EU's og medlemsstaternes beslutningstagen vedrørende en given trussel. Det kræver indsamling og analyse af sikkerhedshændelser, der kan påvirke rumaktiver, i tæt på realtid. På den baggrund foreslås oprettet et informationsudvekslingsnetværk, som en del af den tidligere omtalte EU-rumlov, der gennem EUSPA skal give en indledende rapportering om mulige trusler fra rummet.

Derudover er der brug for, at EU og medlemsstaterne udvikler en fælles forståelse for af den generelle situationen i kredsløb. Bevidsthed om rummet (Space Situational Domain – også kaldet SDA) består i at opdage, identificere og karakterisere rumobjekter i tæt på realtid samt beskrive og forstå deres

adfærd. SDA er derfor afgørende, når der skal foretages mulige EU-reaktioner som følge af trusler fra rummet. Medlemsstater, der ejer og udvikler relevante kapabiliteter, bør tilbyde SDA-tjenester til EU.

Tilskrivning af og reaktion på fjendtlig adfærd på rumområdet

Det er en politisk beslutning, om en trussel fra rummet skal tilskrives et tredjeland, og om der skal foretages en mulig reaktion. Grundet den stigende mængde af trusler fra rummet vil EU's Udenrigsrepræsentant foreslå at ændre rådsafgørelsen om sikkerheden af systemer og tjenester, der indføres, drives og anvendes som led i rumprogrammet², så rådsafgørelsen bliver fundamentet for EU-reaktioner på rumområdet. Rådsafgørelsens anvendelsesområde foreslås udvidet til at omfatte alle trusler på rumområdet, der kan påvirke sikkerheden i EU og medlemsstaterne.

Ændring af rådsafgørelsen vil kunne facilitere muligheden for en dedikeret værktøjskasse, der kan omfatte følgende relevante EU-værktøjer:

- 1) På teknisk plan anvendelsen af specifikke operationelle reaktionsmetoder, der er udviklet som led af rumsystemernes sikkerhedskonstruktion.
- 2) På diplomatisk plan drøftelser i multilaterale fora, opsøgende arbejde og erklæringer fra EU og medlemsstaterne for at forebygge og reagere på uansvarlig adfærd på rumområdet.
- 3) På økonomisk plan bl.a. brug af sanktioner.

EU's Militærstab (EUMS) vil forberede et militært bidrag til EU-reaktioner inden for rumområdet.

Oprettelse af en horisontal gruppe under den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik vil derudover kunne støtte Rådet i dets reaktion på trusler fra rummet.

Øvelser i rummet med henblik på beredskab og interoperabilitet

EU's Udenrigsrepræsentant vil sammen med Kommissionen og medlemsstaterne afholde regelmæssige øvelser på rumområdet med henblik på at teste og udvikle EU-reaktioner på trusler fra rummet, afprøve konkrete mekanismer i tilfælde af et angreb fra rummet samt udvikle synergier med partnere og allierede inden for sikkerhed og forsvar i rummet.

3.4 Øget brug af rummet til sikkerhed og forsvar

EU's rumsystemer og -tjenester til støtte for sikkerhed og forsvar

² Rådsafgørelse 2021/698 af 30. april 2021 om sikkerheden af systemer og tjenester, der indføres, drives og anvendes som led i Unionens rumprogram, og som kan berøre Unionens sikkerhed.

Under hensyntagen til den civile karakter af EU-rumprogrammerne vil der fastsættes specifikke og skræddersyede regler for levering af sikkerhedssensitive tjener, applikationer og data for at sikre en passende grad af tillid for sikkerhed- og forsvarsbrugere. Kommissionen vil indarbejde militære og sikkerhedsmæssige brugerkrav ved udformning af nye EU-rumsystemer og opgradering af relevante eksisterende EU-rumsystemer. EDA vil spille en central rolle i forbindelse med identificering af militære brugerkrav, fastlæggelse af kapabilitetsprioriteter og fremme af samarbejde mellem medlemsstaterne, herunder gennem forummet for forsvar i rummet (Defence in Space Forum), ligesom at EUSPA vil støtte identificeringen af sikkerhedsrelaterede behov, akkreditering og udnyttelse af systemer og tjenester med dobbeltanvendelse. Ved udvikling af fremtidige EU-rumprogrammer vil Kommissionen i tæt samarbejde med medlemsstaterne overveje langsigtede militære og sikkerhedsmæssige brugerkrav.

EUMS vil arbejde videre med den konceptuelle udvikling, der kræves på militært plan for at kunne gøre brug af rummet i EU's operationelle indsatser.

Positionerings-, navigations- og timingsdata (PNT) er afgørende for militære operationer. Gennem projekter under Det Permanente Strukturerede Samarbejde (PESCO) på forsvarsområdet vil styrket overvågningskapacitet gøre det muligt at håndtere situationer, hvor adgangen til PNT er begrænset.

Rumbaseret jordobservation har vist sig at være essentielt for de ukrainske væbnede styrker i deres modstand mod russiske angreb. Som en del af videreudviklingen af Copernicustjenester vil Kommissionen arbejde for etablering af en ny statslig EU-jordobservationstjeneste, der skal kunne tilvejebringe pålidelig, robust og konstanttilgængelig SDA. Tjenesten vil skulle udnytte komplementariteten mellem EU SatCen og EUSPA.

Adgang til sikker og modstandsdygtig kommunikation er ligeledes essentielt for militære operationer. Det kommende rumprogram IRIS2³ skal levere sikker kommunikationstjenester til EU og medlemsstaterne. Ved definering af tjenesteporteføljen for IRIS2 vil Kommissionen tage hensyn til militære behov og krav.

SDA er tæt forbundet med overvågning og sporing i rummet (Space Surveillance and Tracking – SST). Der er behov for øget nøjagtighed af sensorerne. EU-budgettet kan støtte medlemsstaterne i udviklingen af SDA-sensorer og -kapaciteter, forudsat at der sikres komplementaritet med den eksisterende mekanisme til støtte for SST, og at den nødvendige strøm af SDA-oplysninger og -tjenester stilles til rådighed til støtte for EU-reaktion på trusler fra rummet, herunder for at beskytte EU-satellitter.

³ IRIS2 står for Infrastructure for Resilience, Interconnectivity and Security by Satellite.

Fremme af innovation og konkurrenceevne

Både offentlige og kommercielle aktører leverer rumtjenester. Medlemsstater benytter i stigende grad kommercielle tjenester til at komplementere nationale aktiver. Det har skabt muligheder for New Space, der spiller en stadig større rolle i leveringen af tjenesteydelser i den private rumindustri. Kommissionen vil gennem CASSINI-programmet⁴ stimulere en opskalering af New Space.

Kommissionen vil desuden tilskynde til mere samarbejde om forskning og udvikling mellem nystartede virksomheder inden for rum-, sikkerheds- og forsvarsområdet, herunder med henblik på at udvikle forstyrrende tjenester (disruptive services) inden for sikkerhed og forsvar.

Udvikling af færdigheder, uddannelse og træning

Da både EU og medlemsstaterne mangler ekspertise inden for sikkerhed og forsvar i rummet, vil EDA kortlægge alle relevante uddannelses- og træningsaktiviteter i både EU og i medlemsstaterne.

Kommissionen vil bidrage til opkvalificering og omskoling i rumindustrien med særligt fokus på sikkerhed og forsvar i rummet. Kommissionen vil samarbejde med relevante interessenter om at udvikle et nyt omfattende partnerskab med formålet at øge aktiviteter inden for opkvalificering og omskoling for studerende og fagfolk. Med støtte fra EUSPA vil Kommissionen også udvikle et EU-rumakademi, der skal skabe rumudviklingsprogrammer vedrørende sikkerhed.

3.5 Partnerskaber for ansvarlig adfærd i det ydre rum

Kommissionen understreger nødvendigheden af at skabe stærke eksterne partnerskaber for at kunne fremme en fælles vision for fredelig og ansvarlig adfærd i rummet og være i stand til at reagere på rumtrusler.

Fremme af normer og principper for ansvarlig adfærd i det ydre rum

Normer og principper for ansvarlig adfærd i det ydre rum bør fremmes med det formål at undgå et våbenkapløb i rummet. Samtidig skal de forhindre, at rummet udvikler sig til et konfliktområde. Det er vigtigt at værne om den langsigtede brug af rummiljøet til fredelige formål.

Hjørnestenene i den globale forvaltning af rummet udgøres af traktaten om det ydre rum⁵ og de principper, der er udviklet inden for rammerne af FN, herunder de relevante resolutioner, som vedtages ved FN's årlige Generalforsamling. I tillæg hertil vil et ikke-juridisk bindende gennemsigtheds- og

⁴ CASSINI-programmet er Kommissionens initiativ til at støtte entreprenører, nystartede virksomheder og små og mellemstore virksomheder inden for rumindustrien.

⁵ Traktat af 27. januar 1967 om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer.

tillidsskabende instrument, såsom Haagadfærdskodekset⁶ være et effektivt værktøj.

Der bør desuden tages foranstaltninger for at imødegå uansvarlig adfærd i rummet i supplement til de relevante traditionelle nedrustnings- og våbenkontrolværktøjer. USA's moratorium mod direkte antisatellit-missiltest fremhæves som et eksempel herpå.

Samarbejde med FN om rummet og sikkerhed

I FN vil EU gøre brug af sin observatørstatus til at handle side om side med medlemsstater i drøftelser vedrørende det ydre rum, samt aktivt deltage i FN's Udvalg for Fredelig Udnyttelse af det Ydre Rum (COPUOS) og dertilhørende underorganer, FN's Generalforsamlings Udvalg for Særlige Politiske Spørgsmål og Afkolonisering (4. udvalg) samt nedrustningskonferencen og FN's Generalforsamlings Udvalg om nedrustning og international sikkerhed (1. udvalg).

Strategien tilkendegiver EU og medlemsstaternes støtte til den åbne arbejdsgruppe om trusler i det ydre rum (OEWG).

Endvidere vil Kommissionen styrke 3SOS-kampagnen (Safety, Security and Sustainability of Outer Space) for offentligt diplomati for sikkerhed og bæredygtighed i det ydre rum.

Partnerskab med USA om sikkerhed og forsvar i rummet

EU's partnerskab med USA er af høj strategisk betydning. Der har siden 2009 været afholdt drøftelser mellem EU og USA om rumsikkerhed baseret på tæt samarbejde uden for de civile områder. Disse drøftelser har muliggjort, at parternes GPS-systemer har kunne bevæge sig mod komplementaritet og interoperabilitet frem for konkurrence.

Der lægges i strategien op til, at en lignende tilgang kan overvejes for så vidt angår områder, hvor EU vil kunne flytte sig fra afhængighed af amerikanske rumtjenester til partnerskab med grundlag i gensidig interesse. Kommissionen vil således uddybe samarbejdet om rumsikkerhed med USA.

Dialog med tredjelande om rumsikkerhed

Transparent og åben kommunikation mellem forskellige aktører inkl. civile og militære er udslagsgivende for at undgå konflikter og opbygge tillid.

Et voksende antal tredjelande er ved at gennemgå deres forsvarsorganisationer og -doktriner mht. rummets betydning for sikkerhed og forsvar. Flere tredjelande har også udviklet rumsikkerheds- og forsvarsstrategier. Rumsikkerhed og -forsvar tages i stigende grad op i EU's politiske drøftelser med tredjelande.

⁶ The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation (HCoC).

Ydermere vil EU's Udenrigstjeneste samt relevante tjenestegrene i Kommissionen søge at etablere dialoger på medarbejderniveau med tredjelande såsom Canada og Norge.

Rumsikkerhedsdialog med tredjelande muliggør samarbejde med partnere og allierede, men også etableringen af partnerskaber til at udveksle information og dele bedste praksis. Endvidere kan rum- og sikkerhedsdialoger bidrage til at fremme EU's holdninger og tilgange, samt medvirke til at deeskalere spændinger og håndtere eventuel uansvarlig adfærd på rumområdet.

Partnerskab med NATO om sikkerhed og forsvar i rummet

I EU's Strategiske Kompas af marts 2022 fastsloges mål for det strategiske partnerskab mellem EU og NATO om politisk dialog og samarbejde, herunder også på rumområdet. I en fælles erklæring om samarbejdet mellem EU og NATO af 10. januar 2023 genbekræftede EU og NATO's institutionelle ledere deres forpligtelse til at udvide og udbygge samarbejdet om rummet. Samarbejdet hviler på fælles åbenhed, transparens, reciprocitet og inklusivitet, samt gensidig respekt for begge beslutningsautonomi.

Kommissionen vil videreudvikle samarbejdet med NATO på rumområdet. EU og NATO's reaktion på hændelser og trusler i rumområdet vil være komplementære og gensidigt forstærkende. Organisationerne vil sammen udforske mulighederne for øget samarbejde på rumområdet gennem udvekslinger, drøftelser og briefinger. Dertil kan parallelle og koordinerede øvelser tilrettelagt af begge organisationers personale fremover omfatte rumområdet.

4. Europa-Parlamentets udtalelse

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant.

6. Gældende dansk ret

Meddelelsen fra Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant har ikke i sig selv direkte indflydelse på gældende dansk ret. Såfremt der fremsættes konkrete forslag, vil disse blive analyseret særskilt i henhold til gældende dansk ret, når de er fremlagt.

7. Konsekvenser

Meddelelsen vurderes ikke i sig selv at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet. I det omfang meddelelsen udmøntes i konkrete forslag, vil det skulle vurderes særskilt, om de enkelte forslag vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Grund- og nærhedsnotatet har været i høring i specialudvalget for civilbeskyttelse fra den 24. marts 2023 til den 29. marts 2023.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generelt positiv modtagelse af rumstrategien blandt øvrige medlemsstater.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen finder det positivt, at rumstrategien er med til at sætte fokus på sikkerheds- og forsvarsaspekter af rummet. Regeringen ser frem til opfølgende drøftelser om mulig implementering af de enkelte initiativer i Rådet.

Regeringen er foreløbigt positivt indstillet over for de foreslåede initiativer, idet der lægges op til en styrkelse af EU's adgang til sikker brug af rummet fremover samt øget modstandsdygtighed og beskyttelse af EU's rumaktiver.

Regeringen er enig i, at EU bør sikre den nødvendige beskyttelse af egne og medlemsstaternes rumaktiver. Såfremt Kommissionen fremsætter forslag til en egentlig rumlov, bør der tages behørigt hensyn til eksisterende national lovgivning på rumområdet. Yderligere kan der med fordel inddrages erfaringer fra eksempelvis cyberområdet.

Endvidere finder regeringen det positivt, at rumstrategien har et fokus på rumindustrien, herunder særligt hensynet til nystartede virksomheder. Især pga. den hastige udvikling af den private rumindustri. Danmark huser et rumhverv, der er innovativt, agilt og specialiseret, og som fremadrettet skal kunne understøtte dansk sikkerhed i og fra rummet. Derfor er det særligt positivt, at rumstrategien lægger op til koordinering og synkronisering af aktiviteter inden for kritiske rumteknologier blandt Kommissionen, EDA og ESA.

Regeringen er umiddelbart enig i at justere rådsafgørelsen om sikkerheden af systemer og tjenester, så den udvides til at omfatte alle trusler på rumområdet, der kan påvirke sikkerheden i EU og medlemsstaterne. Derudover støtter regeringen en undersøgelse af mulighederne for en dedikeret værktøjskasse med værktøjer på teknisk, diplomatisk og økonomisk plan. I den forbindelse vigtigt at drage erfaringer fra andre EU-værktøjskasser, herunder særligt den cyberdiplomatiske værktøjskasse.

Derudover finder regeringen det væsentligt, at EU's rumprogrammer forsat også udvikles med civil anvendelse for øje, og at der gøres tiltag til at sikre bedre PNT (positionerings-, navigations- og timingsdata), jordobservation og sikker kommunikation.

Regeringen stiller sig positiv over for, at EU fortsat vil engagere sig i at fremme internationale regler, normer og principper for ansvarlig adfærd i det ydre rum. Rummet bliver i stigende grad genstand for et kapløb om indflydelse, som kan udvikles til et våbenkapløb, hvilket skal imødegås i multilaterale fora.

Ydermere ser regeringen positivt på at videreudvikle samarbejdet om rumsikkerhed med USA, NATO og gennem et udvidet og udbygget NATO-EU samarbejde samt mulighederne for at udvikle rumsikkerhedsdialoger med tredjelande.

Regeringen vil løbende tage stilling til strategiens konkrete initiativer i takt med, at de fremsættes, herunder på baggrund af en vurdering af initiativernes konsekvenser.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.